

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 14 juni 2023

Ons kenmerk 24/5.11/2023000828

Behandeld door team Procesregie, Programma- en Projectmanagement

Onderwerp: Stand van zaken aangaan Regio Deal Zuid- en Oost- Drenthe

Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Op 15 november 2022 hebben wij uw Staten geïnformeerd over ons voornemen tot het indienen van een vervolgaanvraag voor de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe. Op 17 februari 2023 hebben wij het heugelijke nieuws met u gedeeld dat deze Regio Deal is toegekend, waarbij het Rijk € 30 miljoen bijdraagt. Het Rijk vraagt een evenredige bijdrage van de regio. Uitgaande van de overeengekomen financiële verdeling (op basis van inwoneraantal) zal de bijdrage van de provincie Drenthe in de toekomstige Regio Deal-projecten afgerond € 7,9 miljoen bedragen.

In volle vaart door voor brede welvaart

De regio Zuid- en Oost-Drenthe kent grote uitdagingen op het gebied van brede welvaart. Op dit moment hebben inwoners in de regio gemiddeld een lager inkomen, een minder hoge startkwalificatie wanneer ze beginnen met werken, relatief meer problematiek binnen gezinnen, een hogere vraag naar - en kosten voor - zorg en de afstand tot voorzieningen als een huisarts, onderwijs of winkel wordt groter. De regio vergrijst en een deel van de jongeren trekt voor hun studie naar buiten de regio en keert niet terug.

Het beoogde programma werkt aan meer kansengelijkheid en een hogere brede welvaart. Dit bekijken wij vanuit het perspectief van: kinderen, jongeren, senioren en ondernemers. We kiezen voor een aanpak die zich richt op de thema's: Leven lang ontwikkelen, Zorg en welzijn, Economische structuurversterking en Aantrekkelijke regio.

Op dit moment werken wij aan een met de betrokken partijen te sluiten convenant. De verwachting is dat het convenant in september/oktober 2023 ondertekend kan worden. Met het tekenen van het convenant bevestigen wij ons financiële commitment en onze inhoudelijke inbreng bij de vervolgstappen binnen de Regio Deal.

Vervolg

De Regio Deal-middelen komen beschikbaar via een specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk. Dat is voor de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe nieuw; de eerdere Deal voor deze regio liep via het Provinciefonds (een decentralisatie-uitkering). Als provincie hebben we ervaring met SPUK's bij andere programma's. Mede daarom hebben de partijen binnen de Regio Deal ons (opnieuw) gevraagd kassier te zijn van de rijksmiddelen.

Bij een SPUK verleent het Rijk een subsidie met daaraan gekoppelde verplichtingen. In de jaarstukken wordt de verantwoording over de besteding van alle SPUK's opgenomen. Deze verantwoording wordt door de accountant gecontroleerd. De verantwoording geldt niet alleen voor de SPUK-middelen, maar ook voor de daaraan gekoppelde cofinanciering.

Na ondertekening van het convenant, volgt in het najaar 2023 de aanvraag voor de SPUK en de beschikking van het Rijk.

Het convenant is pas gereed na instemming van alle partijen in de regio en goedkeuring van de betrokken ministers. Publicatie van het convenant is voorzien in september/oktober 2023. Wij informeren uw Staten over het definitieve convenant, zodra dit gepubliceerd wordt. Bij de uitwerking van het convenant wordt bekeken hoe de provinciale bijdrage gekoppeld kan worden aan de doelen, programma's en projecten en welke vorm van deelname van de provincie daarbij past, inclusief de hoogte, het percentage en de vorm (subsidie, fonds, lening) van de cofinanciering. Ook hierover houden wij u op de hoogte.

Wij verwachten uw Staten dit najaar over deze vervolgstappen te kunnen informeren. Gedurende de uitvoering van de Regio Deal verantwoorden wij de voortgang via de P&C-cyclus.

Voor de financiering van de bijdrage van de provincie Drenthe kijken wij allereerst naar bestaande middelen in de Begroting 2024 en verder indien de projecten niet vanuit bestaande middelen gefinancierd kunnen worden, komen wij met een apart voorstel naar uw Staten.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlage Propositie Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe

Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe

IN VOLLE VAART DOOR VOOR BREDE WELVAART IN ZUID- EN OOST-DRENTHE

met voor de regio

ACHTERGROND VERVOLG AANVRAAG

In 2019 sloten zes gemeenten en één provincie in Zuid- en Oost-Drenthe een eerste Regio Deal met het Rijk voor vier jaar. Vanuit het Rijk tekenden mee de ministeries van LNV, BZK, OCW, VWS en EZK.

Deze samenwerking, inclusief de provincie Overijssel, is de afgelopen jaren effectief en vruchtbaar gebleken. We hebben de smaak te pakken, daarom willen we de goede samenwerking met het Rijk continueren. Onze inwoners en bedrijven plukken nu al vruchten van de samenwerking, in de regio weten we elkaar veel beter te vinden, het netwerk is versterkt. Daar is meer uit te halen en onze ambitie is verder gegroeid in de afgelopen jaren. Onze inwoners verdienen een blijvende investering. Daar maken we ons hard voor met deze nieuwe aanvraag. De vierde tranche is hét moment voor deze aanvraag, omdat de huidige Regio Deal medio 2023 afloopt. Precies het verwachte moment waarop een nieuwe deal gesloten kan worden.

Wat hebben we geleerd uit de Regio Deal 2019 - 2023?

- We hebben beter inzicht gekregen in wat de Brede Welvaart daadwerkelijk inhoudt.
- We kunnen oprecht zeggen dat de samenwerking tussen Rijk, regio en de andere partijen ons dichterbij elkaar heeft gebracht.
- Hierdoor is bewustzijn ontstaan dat we onze ambities alleen in deze gezamenlijkheid kunnen behalen. De vraagstukken zijn te complex om onafhankelijk van elkaar op te pakken.
- Wij zijn een ontwikkeldeal en dat heeft haar kracht bewezen, doordat we gezamenlijk tot gedragen oplossingen en projecten zijn gekomen. Vraagstukken en opgaven worden nu echt als regio opgepakt. We bespreken ze eerst met het regioteam van experts, waarna de partijen samen bepalen hoe dit moet worden opgepakt en wat daar voor nodig is. Iedereen brengt kennis in om een project of programma beter te maken, de bewaking van de voortgang en doelen gebeurt in gezamenlijkheid en daar waar nodig helpen we elkaar.
- Meer dan mooie bijvangst: naast de Regio Deal hebben we door de regionale samenwerking met succes aanspraak kunnen maken op het Volkshuisvestingsfonds en hebben we met regionale sessies op themaniveau bijgedragen aan regionale samenwerking door o.a. werkbezoeken, themamanda 'Kracht van de Regio' en Raden- en Statenbijeenkomsten. Het is dus van belang om deze samenwerking te bestendigen en structureel te maken.
- Cijfers en monitoring (zie bijgevoegd) leren ons dat er nog een lange weg te gaan is om Zuid- en Oost- Drenthe op Nederlands gemiddelde te krijgen.

PARTIJEN

De gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden, Hogeveen, Hardenberg, Emmen, de provincies Drenthe en Overijssel zijn de beoogde partners van deze Regio Deal. We bouwen daarmee voort op de huidige samenwerking in de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe. Naast deze formele partners participeren nu én straks de volgende organisaties: (vertegenwoordiging van) inwoners, woningbouwcorporaties, zorginstellingen, bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen.

REGIO

De regio Zuid- en Oost-Drenthe is een grensregio met het Duitse Nedersaksen en neemt een eigen positie in tussen de regio's Zwolle, Twente en Assen-Groningen. De Europese corridor A37 ontsluit het gebied naar Duitsland en de Hunebed Highway N34 doet dat, via de A28, naar de rest van Nederland.

Bepalend voor het landschap en het ontstaan van dorpen en steden is De Hondsrug, een hoge zandrug midden in het veengebied. De Hondsrug loopt van de stad Groningen tot aan de gemeente Coevorden. De eerste bewoners vestigden zich op de hooggelegen zandgronden en brachten daar de regio tot leven. In het lagergelegen moerasgebied kwam langzaam de veenontginning op gang, een tijd waarin onder erbarmelijke omstandigheden hard werd gewerkt voor een laag loon. Deze geschiedenis zien we terug in het landschap en zien we terug in de huidige samenleving, ook in de cultuur en de sociaaleconomische structuur. Overerfbare armoede is een term die vaak valt en die de bloei van onze regio bemoeilijkt. Met het stoppen van de veenwinning is er in de jaren 50 door het Rijk een succesvolle industriepolitiek doorgevoerd. Het gevolg hiervan is een grote maakindustrie in de regio Zuid- en Oost-Drenthe. Sinds de jaren 90 heeft onze regio als gevolg van het wegtrekken van bedrijven banen verloren. De regio heeft zich begin deze eeuw herpakt met een focus op hier passende sectoren zoals groene chemie en maakindustrie.

Naast kwetsbaarheid is er regionale kracht. Dat heeft de huidige Regio Deal laten zien. De kracht schuilt onder meer in de ruimte die er is. Ruimte om je hier te vestigen als bedrijf of inwoner. Groene ruimte en rust waar zowel toeristen als onze inwoners van genieten. Een belangrijke basis voor onze brede welvaart. Naast een sterke maakindustrie hebben we een gevarieerde vrijetijdseconomie. Onze economie draait op vakmensen, dat zie je ook terug in ons brede en kwalitatieve mbo-aanbod. Ruimte is een 'plus' maar ook wel een zorg; niet al onze inwoners ervaren de nabijheid van voorzieningen, passend onderwijs en werk. Academische opleidingen en carrièremogelijkheden voor hbo'ers en wo'ers liggen buiten de regio. Dat betekent dat ze wegtrekken en meestal niet terugkomen. De afstand tot zorg- en welzijnsinstellingen wordt alleen maar groter. Er is dan ook een sterke investeringsbehoefte in mobiliteit zodat onze regio meer verbonden raakt: met elkaar, met de rest van Nederland en over de grens. Dat vergroot onze kracht!

STREEFBELD

Ons streefbeeld: de generatie die nu opgroeit in de regio Zuid- en Oost-Drenthe heeft over 30 jaar, in 2050, dezelfde kansen heeft als leeftijdsgenoten in de rest van Nederland. Dit betekent dat voor ons een ontwikkeling naar het landelijke gemiddelde. Dit uit zich in een gemiddeld inkomen, minder kinderen die in armoede opgroeien, stijgende werkgelegenheidsontwikkeling en meer en hoger gekwalificeerd personeel. Dat vraagt nogal wat, wij geloven dat dat kan. Daarvoor is nodig: een aantrekkelijke leefomgeving, een ruim, passend en bereikbaar onderwijsaanbod voor komende generaties, een stimulerende sociaaleconomische structuur met ruimte voor innovatie en ondernemen, banen passend bij onze inwoners en een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Met behoud van ons unieke landschap, de (groene) ruimte en de regionale cultuur vormt dit samen de vitale, verbonden en veerkrachtige samenleving die we voor ogen hebben. In het uitdenken en realiseren werken we nadrukkelijk over de regio- en landsgrenzen.

REGIONALE OPGAVE

Dat de brede welvaart in deze regio al jaren onder druk staat is goed zichtbaar in verschillende rapporten en in o.a. Monitor Brede Welvaart van het CBS (op ons verzoek gespecificeerd op Zuid- en Oost-Drenthe) en PBL, Brede Welvaart Monitor Drenthe*.

De meest kenmerkende meervoudige opgaven in de regio Zuid- en Oost-Drenthe zijn:

Intergenerationele armoede

Intergenerationele armoede kenmerkt de regio Zuid- en Oost-Drenthe al generaties lang. Problemen worden overgedragen van generatie op generatie en zijn relatief moeilijk met interventies en beleid te keren. Wanneer je ouders arm zijn, is de kans groot dat je ook in armoede opgroeit. Ruim 60% van de kinderen die arm zijn, hebben ook ouders die in armoede zijn opgegroeid. Daarmee hebben we te maken met een hardnekkig fenomeen.

Kwetsbare economie

De economie in onze regio blijft achter in werkgelegenheidsontwikkeling en innovatie investeringen door het bedrijfsleven. Dit leidt tot kwetsbaarheid in toekomstbestendige bedrijven en innovatief onderwijs. Afgelopen jaren heeft de regio gewerkt aan economische structuurversterking in triple helix verband. Samen met het ministerie EZK bouwen we verder aan een stevig fundament in de Dutch TechZone met o.a. Universiteit van het Noorden, het kennis- en innovatie ecosysteem (o.a. GreenWise Campus met wo, hbo en mbo, IQ-boulevard, IT-hub).

*Bronnen in bijlage

Vergrijzing en ontgroening

De regio heeft in sterke mate te maken met vergrijzing en ontgroening. 80% van de jongeren trekken weg uit de regio voor een hbo- of wo-studie en keren niet terug. Omdat er onvoldoende werk is passend bij hun opleiding. Onze mbo-studenten en -opgeleide vakmensen zijn tegelijkertijd een kracht, het zijn de gespecialiseerde doeners waar heel Nederland op dit moment om vraagt. De regio kent ook parels van bedrijven die we graag willen behouden. Niet zo bekend wellicht maar: Old Amsterdam komt uit Hoogeveen, de Ariane raket heeft onderdelen uit Dedemsvaart en de scherpe cameralens van de iPhone komt 'gewoon' uit Hardenberg. Met een nieuwe Regio Deal willen we meer van deze parels naar onze regio trekken. Dat vraagt een investering in onze aantrekkelijkheid op meerdere fronten: beroepsbevolking, onderwijs, voorzieningen en bereikbaarheid. En ook daarbij kijken we over de grens. Komende jaren kiezen wij voor het verder versterken van de vrijetijdseconomie en de innovatieve (maak)industrie met internationale uitstraling. We willen een regio zijn van hoogwaardig toegepaste kennis en vakmanschap.

Kansenongelijkheid

De regio heeft specifiek te maken met problemen als een gemiddeld laag inkomensniveau en schooladvies, analfabetisme en een hoge zorgvraag*. Door deze problemen komen niet alle inwoners mee in de snel veranderende samenleving. En net als in de rest van Nederland is het ook voor bedrijven in deze regio steeds moeilijker gekwalificeerd personeel te vinden. Op dit terrein wordt door betrokken stakeholders veel meer samengewerkt dan 3 jaar geleden, toch is extra inzet hard nodig. Daarnaast moet ook het werkaanbod groeien en dat betekent dat we meer bedrijven moeten aantrekken.

Het verdwijnen, en de nabijheid, van voorzieningen

Ouderen blijven steeds langer zelfstandig wonen, ze komen zelfs uit andere delen van Nederland naar deze regio om van hun pensioen te genieten. Hierdoor stijgt de zorgvraag nog meer en wordt een groeiend beroep gedaan op ondersteunende voorzieningen. Mede door krapte op de arbeidsmarkt en een negatief imago van werken in de zorg, is het een uitdaging hierin blijvend te voorzien. Het landelijke gebied met kleine dorpen en verspreid wonende inwoners maakt infrastructuur en openbaar vervoer belangrijk, regionale middelen zijn hiertoe niet toereikend.

Op al deze bovengenoemde punten versterken we de samenwerking met het Rijk. Meer cijfers en onderbouwing samenvattend bijgevoegd als bijlage.

*Bronnen in bijlage

In de huidige Deal werken we met 3 pijlers: Werken, Wonen en Welzijn. Doelgroepen en doelen komen nog meer centraal te staan. We breiden de samenwerking in quadruple helix-verband uit en betrekken bestaande inwonerspanels. Om ons streefbeeld te verwezenlijken kent onze Integrale aanpak 2.0 vier programmalijnen:

1. Leven Lang Ontwikkelen
2. Zorg en Welzijn
3. Economische Structuurversterking
4. Aantrekkelijke regio

We hanteren 2 flankerende thema's: grensontkennend werken en samen met inwoners.

Programmalijn 1: Leven Lang ontwikkelen (LLO) richt zich op:

- 1) Passende opleidingsmogelijkheden ontwikkelen voor toekomstige en zittende arbeidskrachten,
- 2) Aanwezig potentieel aanboren & helpen ontwikkelen,
- 3) Jongeren & huidige arbeidsbevolking behouden voor onderwijs & arbeidsmarkt,
- 4) Versterken en verbeteren grensoverschrijdend onderwijs.

Met deze doelen en LLO-strategie zorgt dit voor I) meer ondersteuning en kansen voor een hogere startkwalificatie = een hoger inkomen. Dit verbetert II) direct de brede welvaart en kansengelijkheid. Ook versterkt het arbeidspotentieel en daarmee de economie. Dit doen we door: onderwijsaanbod passend en toekomstgericht te maken, doorlopende leerlijnen (vmbo, mbo, hbo, wo) met focus op vakgebieden die hard nodig zijn en werken aan toekomstgericht en hybride onderwijs op alle niveaus. Werken over de grens is een belangrijk thema. Dit moet gemakkelijker (accreditatie diploma's en wet- en regelgeving) en gangbaarder zijn. We willen samenwerken met het ministerie van OCW die LLO al geruime tijd als prioriteit benoemt.

Programmalijn 2: Zorg en welzijn kent de volgende hoofddoelen:

- 1) Meer kansengelijkheid tussen kinderen in Zuid- en Oost-Drenthe en de rest van Nederland,
- 2) Minder (intergenerationele) armoede,
- 3) Meer balans tussen vraag en aanbod van zorg.

Focus ligt op de generatie kinderen die nu opgroeit. Wij bereiken hen via scholen en kinderopvang. Daarnaast moeten we anticiperen op de snel stijgende zorgvraag terwijl het aanbod van zorg in de regio afneemt.

Onze aanpak richt zich op:

- 1) Het ontwikkelen van een integrale aanpak gericht op kinderen en hun gezinnen die in armoede leven,
- 2) Stimuleren van gelijke ontwikkeling kinderen vóór de basisschoolleeftijd,
- 3) Verminderen vraag naar jeugdhulpverlening door preventie,
- 4) Doorontwikkelen gezinsaanpak intergenerationele armoede,
- 5) Doorontwikkelen en versterken regionaal werkgeverschap in de zorg,
- 6) Technologie in de zorg toepasbaar maken en
- 7) Wonen en zorg, beter passend bij de levensfase.

Programmalijn 3: Economische structuurversterking.

Hoofddoel: een veerkrachtige en toekomstbestendige economie. Met focus op: innovatieve maakindustrie, groene chemie, vrijetijdseconomie en zorg. We kiezen voor de volgende subdoelen:

- 1) Meer kennis en innovatie/ R&D (Research & Development) in de regio,
- 2) Vergroenen & digitaliseren mkb,
- 3) Clustervorming op: Human Capital, goed opgeleid personeel en LLO (zie programmalijn LLO).

In de 1e dealperiode staat een stevige basis, zoals een uitgebreid kennis- en innovatie-ecosysteem (zie bijlage resultaten 1e Deal). De aanpak: uitbouwen koppeling tussen bedrijfsleven en kennisinstellingen, ontwikkelen acquisitie aanpak, clustervorming, onderzoek versterken en uitbreiden tussen wo, hbo en mbo via lectoraten en practoraten en een kwaliteitsslag vrijetijdseconomie.

Programmalijn 4: een Aantrekkelijke regio, is nodig zodat:

- 1) Meer jongeren hun werkende leven starten in hun geboorteregio,
- 2) We betere voorwaarden scheppen om professionals aan te trekken voor belangrijke sectoren zoals onderwijs en zorg.

Voor inwoners én bedrijven die we naar de regio willen halen is een prettige leefomgeving belangrijk. Dit valt of staat met de nabijheid van voorzieningen (scholen, huisartsen, consultatiebureaus, winkels) maar ook de beschikbaarheid van cultuur, zoals theater, bioscoop, verenigingsleven, natuur, dagrecreatie en andere vrijetijdsbesteding.

Flankerende thema's

1. Regio aan de grens: grensontkennend werken

We werken grensontkennend en oplossingsgericht. De regio houdt niet op bij de grens. Niet bij een gemeente of provinciegrens, ook niet bij de grens met Duitsland. Wij kijken met een 360 graden perspectief naar de regio. Sterker nog, wij zien juist kansen om met bestuurlijke en kennispartners via de koppeling met het bedrijfsleven aan de (Duitse) grenzen, andere Regio's en de rest van Nederland samen te leren en te werken. In de 1e dealperiode zijn we hiermee gestart. We willen hier de komende jaren nadrukkelijk mee verder.

2. Samen met inwoners

Zowel bij de aanvraag als de totstandkoming en uitvoering van de nieuwe Regio Deal projecten worden inwoners betrokken. Daarbij maken we gebruik van bestaande inwonersinitiatieven en organisaties, zoals Kansen voor de Veenkoloniën. Om van inwonerspanels een krachtig instrument te maken reserveren we €5 miljoen voor uitvoering van projecten die voortvloeien uit inwonerspanels.

DOELGROEPEN

KINDEREN

Er zijn nog steeds kinderen in deze regio die onvoldoende mogelijkheden hebben om hun volle potentie te benutten. Vaak wordt deze situatie, onbewust, door voorgaande generaties gecreëerd en doorgegeven. Daarom is het van belang te investeren en interveniëren in hun directe omgeving. Onze kinderen verdienen alle kansen om zich naar vermogen te ontwikkelen onder meer via onderwijs dat aansluit bij hun mogelijkheden en capaciteiten.

ONDERNEMERS

Een aantrekkelijk leefklimaat, werkgelegenheid voor de generaties van nu en na ons, kan niet zonder een veerkrachtige economie en dus ondernemers en bedrijven. In de huidige Regio Deal hebben ruim 300 (grote) bedrijven aangehaakt. De regio Zuid- en Oost-Drenthe kent veel mkb in vooral de (maak)industrie en vrijetijdseconomie, waar familiebedrijven een groot aandeel van zijn. Zij hebben niet altijd tijd en middelen om zich te verenigen en oriënteren op nieuwe (groei-)mogelijkheden. We richten ons de komende vier jaar op hen. Zij zijn de motor van de Drentse economie. Daarnaast hopen we nieuwe bedrijven en ondernemers aan te trekken, onder meer door onze infrastructuur voor LLO verder uit te bouwen.

JONGEREN

Onze jongeren zijn de ondernemers en medewerkers van de toekomst. De regio vergrijsst echter sterk. Van de jongeren trekt 80% weg om buiten de regio een hbo of wo studie te volgen en keren niet terug. We zien dat jongeren met een mbo-studie relatief gezien vaker in de regio blijven wonen. Voor een veerkrachtige regio is een mix van mbo, hbo en wo afgestudeerden belangrijk. Deze vergrijzing heeft een negatief effect op de arbeidsmarkt, het ondernemersklimaat en de algemene leefbaarheid in de regio. Wij willen jongeren daarom aan de regio binden. Om dit te bereiken gaan we o.a. het onderwijsaanbod verbreden en verdiepen. We werken ook aan een hogere startkwalificatie voor jongeren. Er is een te kort aan arbeidskrachten waardoor jongeren door werkgevers voortijdig van school 'geplukt' worden (groenpluk), jongeren stoppen regelmatig met hun opleiding waardoor ze geen startkwalificatie hebben. Voor de juiste mix arbeidsbevolking, kansengelijkheid is een hogere startkwalificatie belangrijk. Daarnaast investeren we in een aantrekkelijk leefklimaat zodat zij zich hier willen vestigen. Dat vraagt ook (nabijheid van) voldoende voorzieningen, recreatiemogelijkheden, een rijke cultuur en verenigingsleven én voldoende carrièremogelijkheden. Met een integrale aanpak hopen we hen via verschillende wegen te binden.

SENIOREN

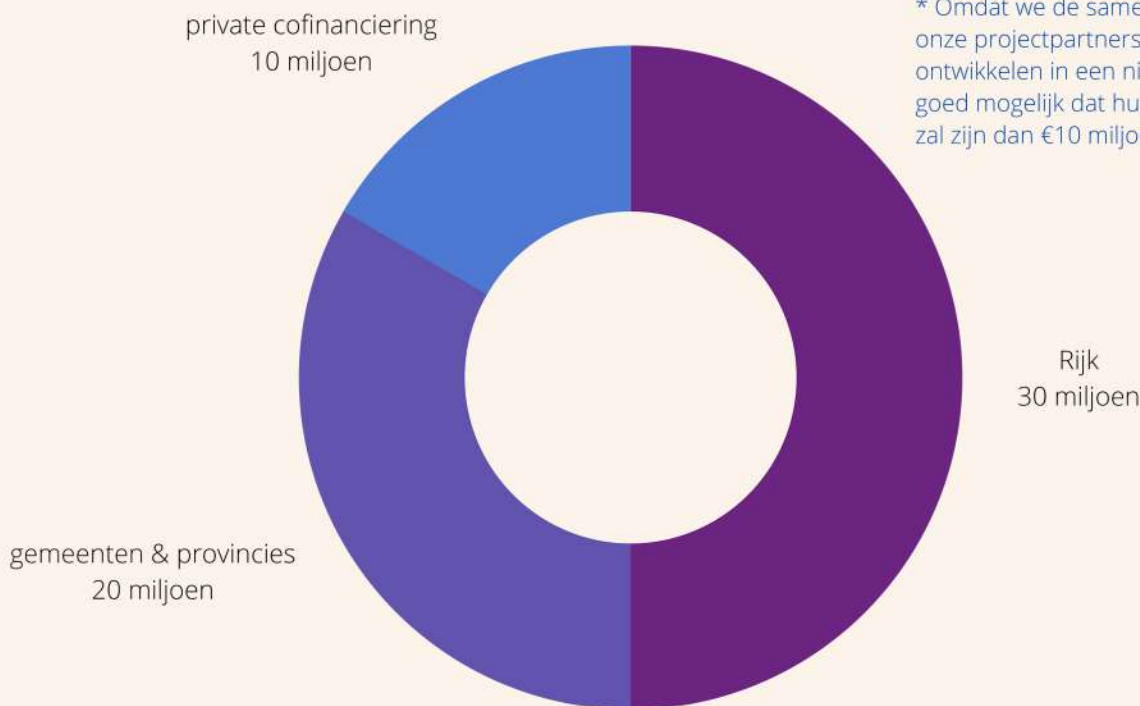
Mensen worden steeds ouder, de regio vergrijsst sneller dan gemiddeld in Nederland. We kunnen niet om onze ouderen heen. Ook wij kampen met een tekort aan zorgpersoneel. Minder zorg-tijd vergroot ook de eenzaamheid van deze groep. We koesteren onze ouderen en willen een regio zijn waar je als (fitte) pensionado lang zelfstandig thuis kunt blijven, ondersteund met technologie én persoonlijke aandacht/zorg. En ook voor hen goed bereikbare en passende voorzieningen.

FINANCIËEL

Onze aanvraag vraagt om een investering van €60 miljoen. Daarmee kunnen we een flinke impuls geven aan blijvende brede welvaart voor de inwoners van regio Zuid- en Oost-Drenthe. Om door te gaan met het verwezenlijken van onze ambities, vragen we het Rijk om voor €30 miljoen mee te investeren in de regio Zuid- en Oost-Drenthe.

De regio draagt zelf €30 miljoen bij: €20 miljoen van publieke partijen en €10 miljoen* aan bijdragen van private partijen.

* Omdat we de samenwerking met onze projectpartners verder ontwikkelen in een nieuwe deal, is het goed mogelijk dat hun bijdrage hoger zal zijn dan €10 miljoen.

De regio Zuid- en Oost-Drenthe kent kleine gemeenten en dito begrotingen. We staan net als de grote regio's en steden voor enorme opgaven en onontkoombare transitie's. Met een Regio Deal kunnen we verbeteringen versnellen en oplossingen op meerdere plekken tegelijk realiseren. Voor dat tempo en die omvang hebben we het Rijk nodig. Op eigen kracht lopen we onze achterstand t.o.v. het landelijk gemiddeld niet eenvoudig in. We bieden het Rijk een stevig partnerschap en veel bereidheid om op onze beurt het Rijk te helpen met opgaven, pilots en passend beleid.

Binnen de projecten van de Regio Deal zal ook (co)financiering gezocht worden naar andere nationale en/of Europese instrumenten. Uit statistieken van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) blijkt dat onze regio achterblijft in aanvragen. Vanuit de Regio Deal gaan we samenwerken om 1. Kennis en informatie van fondsen te verbeteren bij het mkb en 2. hulp bieden bij aanvragen van samenwerkingspartners.

Met de huidige Regio Deal staat er een stevig fundament qua governance. En goedlopende samenwerking, zowel tussen de publieke en private projectpartners. De doelmatigheid van bestedingen krijgt de nodige aandacht en wordt getoetst. Ieder project heeft een gemeente/provincie (zowel ambtelijk als bestuurlijk) als penvoerder en een co-penvoerder (ook gemeente/provincie óf private partij) die samen verantwoordelijk zijn voor de uitvoering en afspraken. Ook op die manier versterken we de samenwerking.

Ontwikkeldeal

Met een programmatische aanpak op basis van gelijkwaardigheid werken we met publieke en private partners de programmaliijnen en doelen verder uit. De manier van 'lerend werken' heeft haar kracht bewezen, doordat we vanaf het begin gezamenlijk tot oplossingen en projecten komen. Vraagstukken en opgaven worden echt als regio, Rijk en partners opgepakt. Er liggen geen projecten zagezegd klaar op de plank waarbij financiering wordt gezocht. De doelen worden uitgewerkt met een gezamenlijke aanpak. We hebben als regio veel ideeën, gedestilleerd uit gesprekken met al onze partners. Deze zijn bijgevoegd in de bijlage.

Organisatie

Een toegewijd programmateam vormt de spil en basis van de Regio Deal. De (bestuurlijke) samenwerking in quadruple helix-verband versterken we en breiden we uit. Hiermee bundelen we expertise en denkkraft. Iedereen die in cofinanciering bijdraagt, denkt, beslist en werkt mee. Als (vak-)bestuurder in de stuurgroep/vakbestuurlijk overleg en als professional in de projecten.

De uitwerking van programmaliijnen in een programmaorganisatie, structuur en (her)nieuw(d)e governance werken we graag met alle partners inclusief het Rijk uit na het sluiten van een Deal. Uit ervaringen van het sluiten en inregelen van de 1e Deal weten we dat dit zorgvuldigheid en een programmatische aanpak vraagt. In een (her)nieuw(de) samenwerking dient dit te gebeuren met alle definitieve partners voor een breed draagvlak en slagkraft.

Raden en Staten, maar ook Kamerleden worden net als in de huidige Regio Deal inhoudelijk meegenomen en geïnformeerd via werkbezoeken, Raden- en Statenbijeekkomsten en individueel door eigen bestuurders. Deze manier van samen werken is verbindend, dat krijgen we ook terug van volksvertegenwoordigers. Daarom gaan we op deze voet door.

Besluitvorming

Uitgangspunt voor de besluitvorming is consent. Ook de toekenning van projecten gebeurt op deze basis. De strategische en operationele doelen van de Regio Deal zijn daarbij leidend. Deze werken we bij toekenning van een nieuwe deal graag verder uit met het Rijk. De Regio Deal creëert randvoorwaarden, faciliteert en brengt samenwerking op gang, maar schrijft niet voor hoe de projecten vormgegeven moeten worden. Hier geven we bewust vrijheid aan de verschillende projectpartners en dealpartners.

Samenwerking en vraag naast financiële middelen

De prettige samenwerking met het Rijk zet onze regio graag voort. We bieden aan: ons regionale netwerk, doekraft, ruimte, ideeën en uitkomsten van pilots, proeftuinen en projecten om te delen wat wel/niet werkt.

Het Rijk vragen we naast een financiële bijdrage uit de Regio enveloppe het volgende: 1) Participeren in de toekomstige Regio Deal op ambtelijk en bestuurlijk niveau, 2) Mee te denken over het overbruggen van verschil in wet- en regelgeving in onze (grens)regio, 3) Attenderen van meekoppelkansen en mogelijkheden vanuit verschillende departementen, 4) Inbreng van kennis en meewerken aan projecten.

Totstandkoming nieuwe aanvraag Regio Deal

Als regio hebben we afgelopen maanden deze nieuwe aanvraag voorbereid. De thema's voor de programmalijnen zijn opgehaald uit verschillende bijeenkomsten en gesprekken met partners, deelnemers, inwoners, stakeholders, Raad- en Statenleden, onze huidige Rijkspartners en gedestilleerd uit de lessen van de huidige Regio Deal. Eén van de uitkomsten van deze verkenning en strategiebepaling is dat de gemeente Aa en Hunze niet nogmaals meedoet in een aanvraag voor een Regio Deal. Deze gemeente kent relatief gezien een hogere welvaart, en heeft andere prioriteiten gesteld.

De programmalijnen en doelgroepen geven focus en richting aan verbeteringen op meerdere terreinen die voelbaar zullen zijn voor alle inwoners van de regio Zuid- en Oost-Drenthe.

De bouwopgave en het thema energiearmoede worden bij een vervolg niet (meer) in de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe geadresseerd. Deze thema's zijn binnen de regio op andere tafels opgepakt.

Structureel karakter

De huidige Regio Deal heeft ervoor gezorgd dat de samenwerking zowel ambtelijk, bestuurlijk als met de stakeholders een stevige impuls heeft gehad. Nog eens vier jaar samenwerken betekent ook op dit punt een enorme versterking. Daarna is het aan ons als partners om structureel te blijven investeren en samenwerken op brede welvaart zowel Rijk als regio.

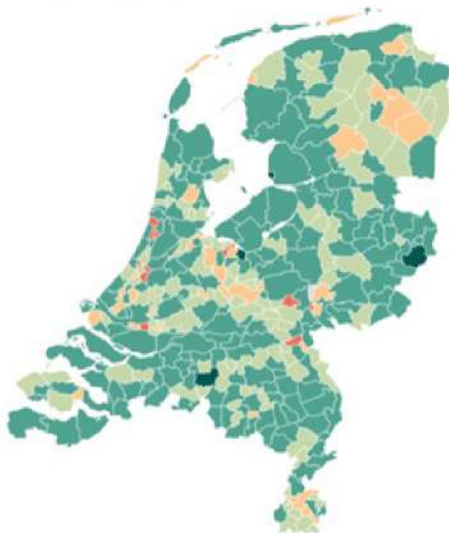
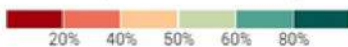
We hebben voor ogen om geen aparte uitvoeringsorganisatie te bouwen. We werken vanuit de bestaande organisaties. Dit doen we om eigenaarschap en verbinding te houden, slim gebruik te maken van de partnerschappen die er al zijn zonder extra kosten te maken. Op deze manier verbinden we als regiodealorganisatie de doelen en de uitvoering van regionale opgaven van meerdere organisaties.

Volgens Primos prognose wordt de krimp in het huidige decennium ingezet, om vervolgens na 2030 te versnellen. In totaal zal de bevolking in de 5 gemeenten volgens deze ramingen afnemen met circa 7,5%. Het is vooral de categorie 20-65-jarigen die komende jaren kleiner wordt. Deze leeftijdscategorie vormt de potentiële beroepsbevolking en de ontwikkeling van deze groep bepaalt de omvang van de arbeidsmarktvijsver waaruit gevist wordt. Zowel de groene als grijze druk nemen toe.

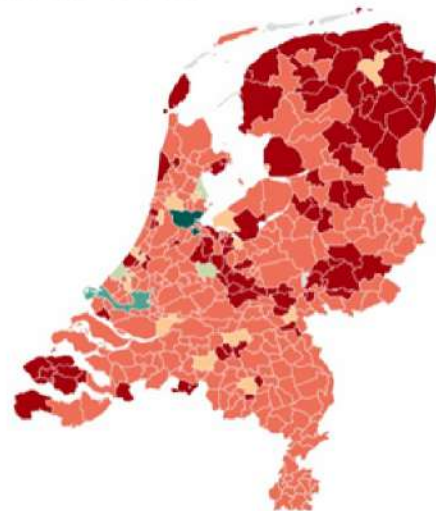
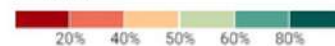
Van de jongeren met een mbo-diploma blijft vaak meer dan de helft wonen in dezelfde gemeente als waar zij opgroeiden

Percentage van de mbo-afgestudeerden in gemeente x uit de cohorten 1984-1992 dat op hun 28e in dezelfde gemeente woont als toen zij 16 waren

In veel Noordelijke gemeentes komt minder dan 20% van de jongeren terug na het behalen van een universitair diploma

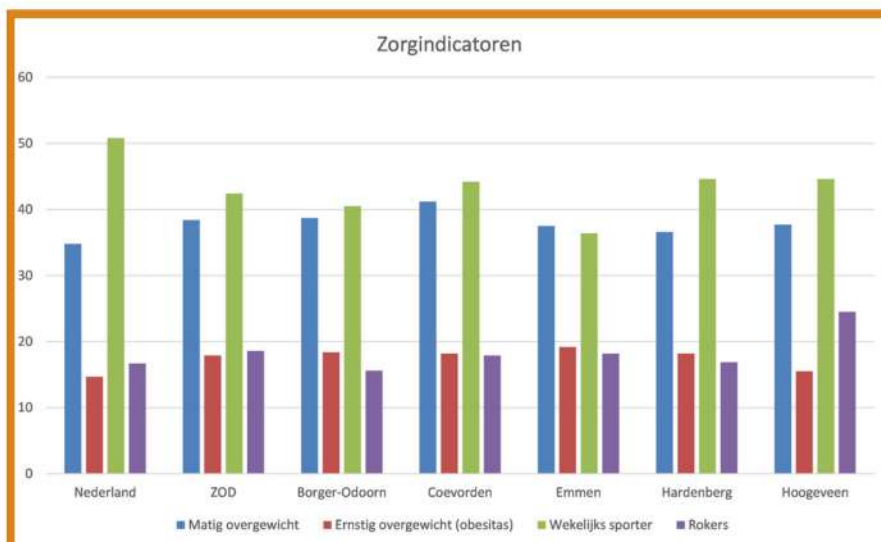
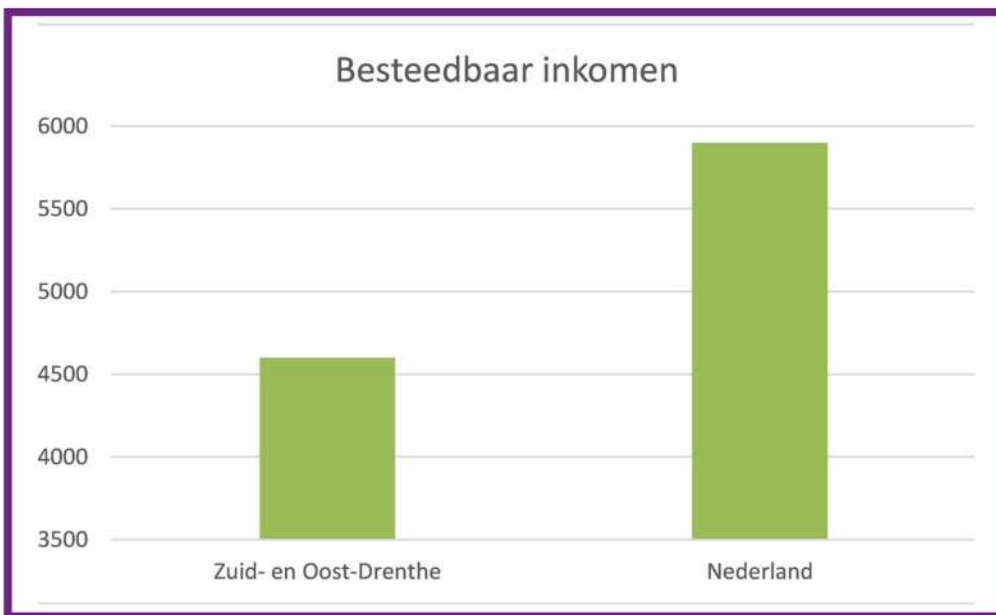
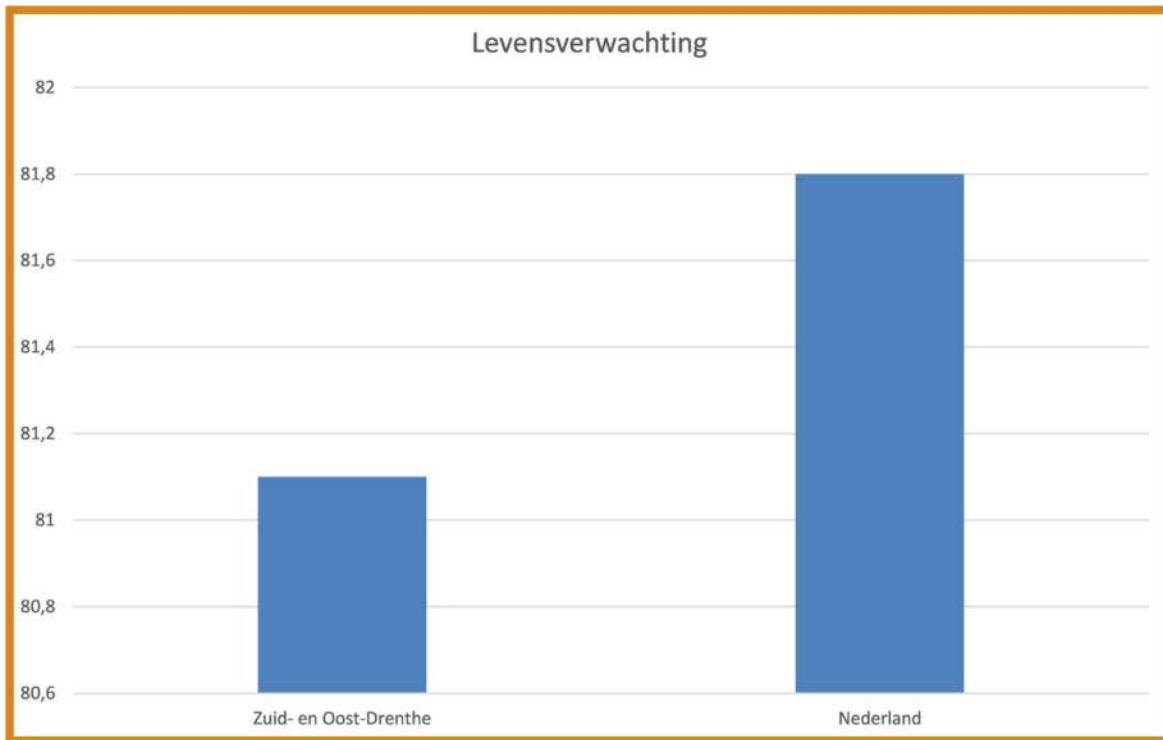
Percentage van de universitair afgestudeerden in gemeente x uit de cohorten 1984-1992 dat op hun 28e in dezelfde gemeente woont als toen zij 16 waren

* Bronnen: Monitor Brede Welvaart CBS, op speciaal verzoek gespecificeerd voor Regio Zuid- en Oost-Drenthe, Brede Welvaart monitor Drenthe, CMO Stamm/Trendbureau Drenthe, Onderzoeksprogramma PBL 'Regiodeals voor brede welvaart' E&E advies, GGZ Drenthe, Primos, Drentse onderwijsmonitor, Talent Monitor – in de Regio van De RUG en de Hanzehogeschool via talentinderegio.co, Rabo research september 2022, De gevolgen van kansongelijkheid in Nederland SEO economisch onderzoek mei 2022, Triple-Helix Sturing op brede welvaart, mei 2022 Ministerie LNV, Jeugdeducatiefonds, 2022, Toekenning Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe 2019-2023, Het Economisch Programma 2017 – 2021 Commissie Vollebregt. Het 'Ontwerpend Onderzoek' uit 2018, uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken, bevestigt de opgaven en oplossingsrichtingen

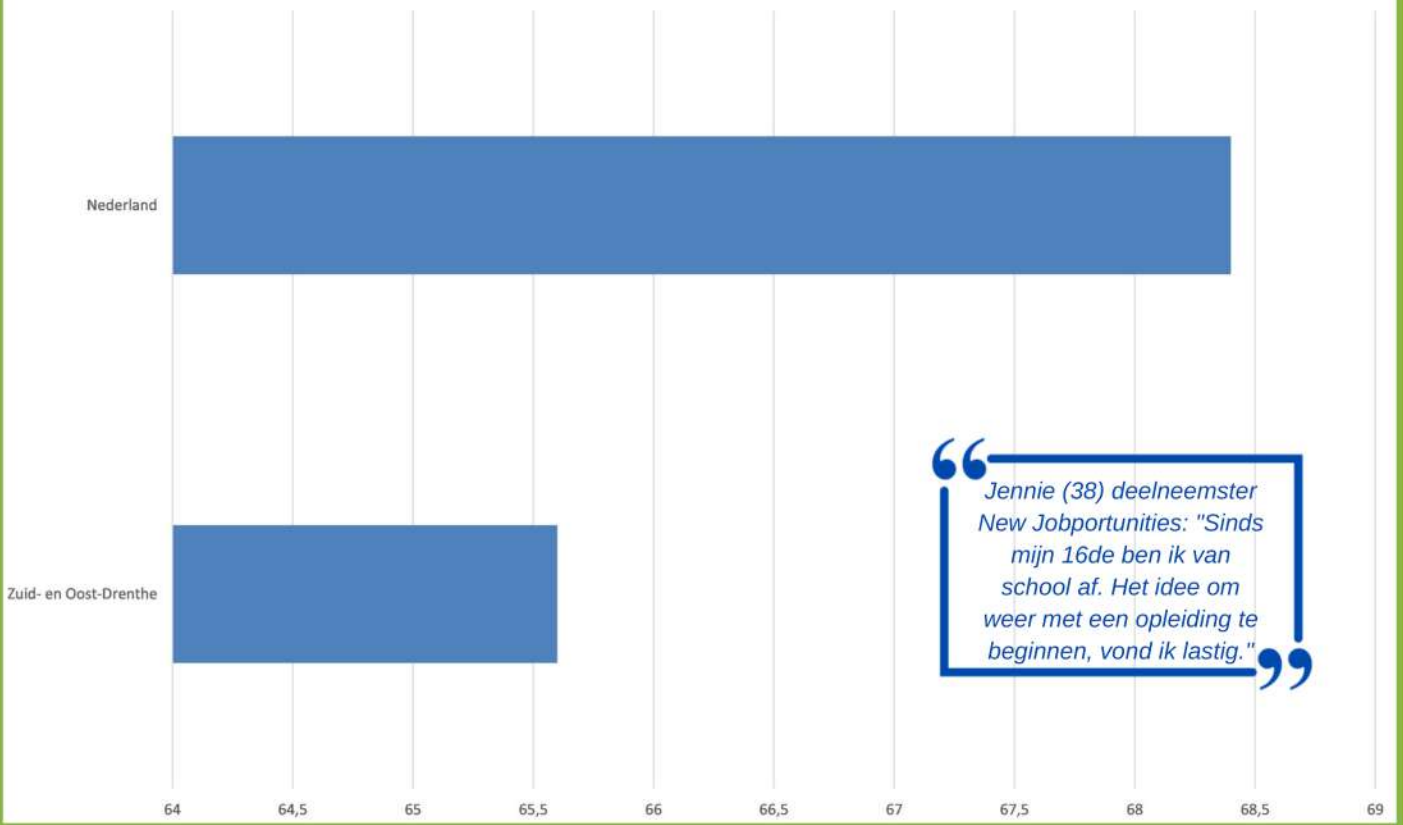

ONDERBOUWING DOOR CIJFERS

“
 Projectleider Gezinscoaches
 generatiearmoede: "We willen
 armoede die van generatie op
 generatie wordt doorgegeven
 doorbreken."
 ”

Nettoarbeidsparticipatie

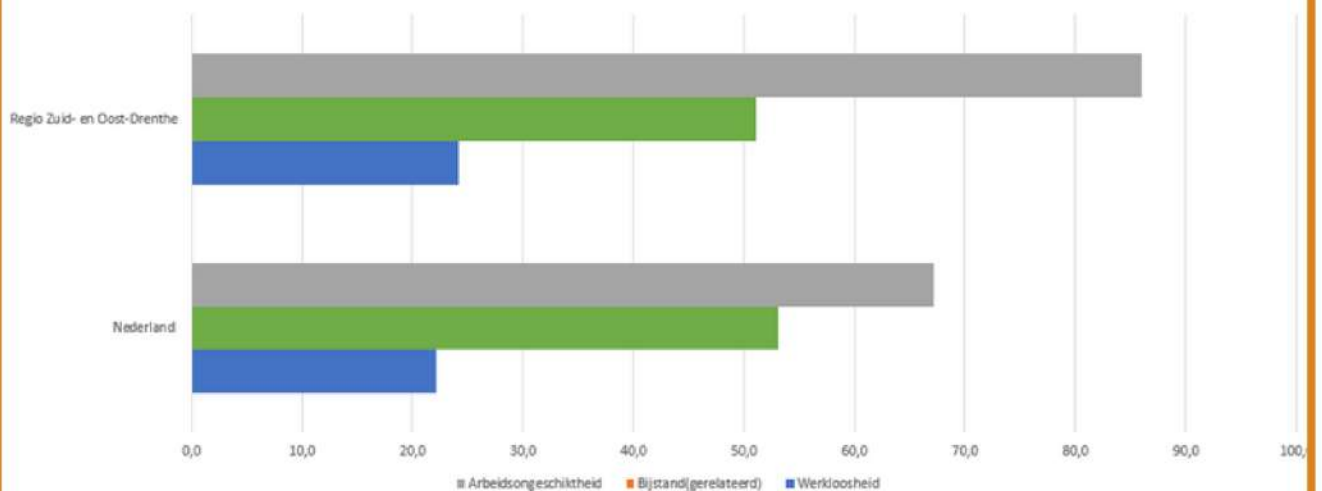
“Jennie (38) deelnemster New Jobportunities: "Sinds mijn 16de ben ik van school af. Het idee om weer met een opleiding te beginnen, vond ik lastig.”

“Projectleider Stroomlijnen integrale hulp: "Het belangrijkste doel is kwetsbare huishoudens vroegtijdig te signaleren.”

"Met name in Zuidoost-Drenthe ziet men de toekomst minder zonnig en maakt men zich meer zorgen. De voornaamste zorgen voor het in de toekomst leefbaarheid houden van dorpen en wijken liggen bij wonen. Diverse aspecten van de huidige woningmarkt worden als zorgelijk gezien: te weinig nieuwbouw, te veel oudere woningen, te veel achterstallig onderhoud van de woningvoorraad en te weinig passende woningen voor starters en senioren. Het willen behouden van jongeren is veelal onderdeel van de zorg voor de toekomst."

Bron: Monitor Brede Welvaart Drenthe.

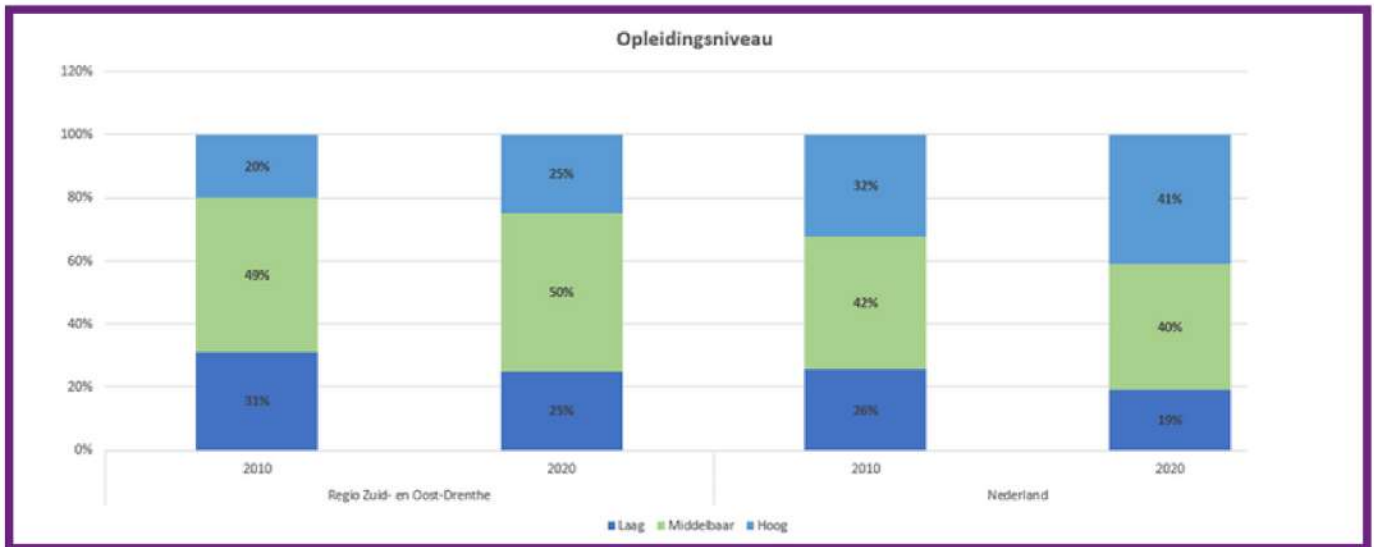
Aantal personen met een uitkering 2020 (per 1.000 inwoners 15 tot 65 jaar)

ONDERBOUWING DOOR CIJFERS

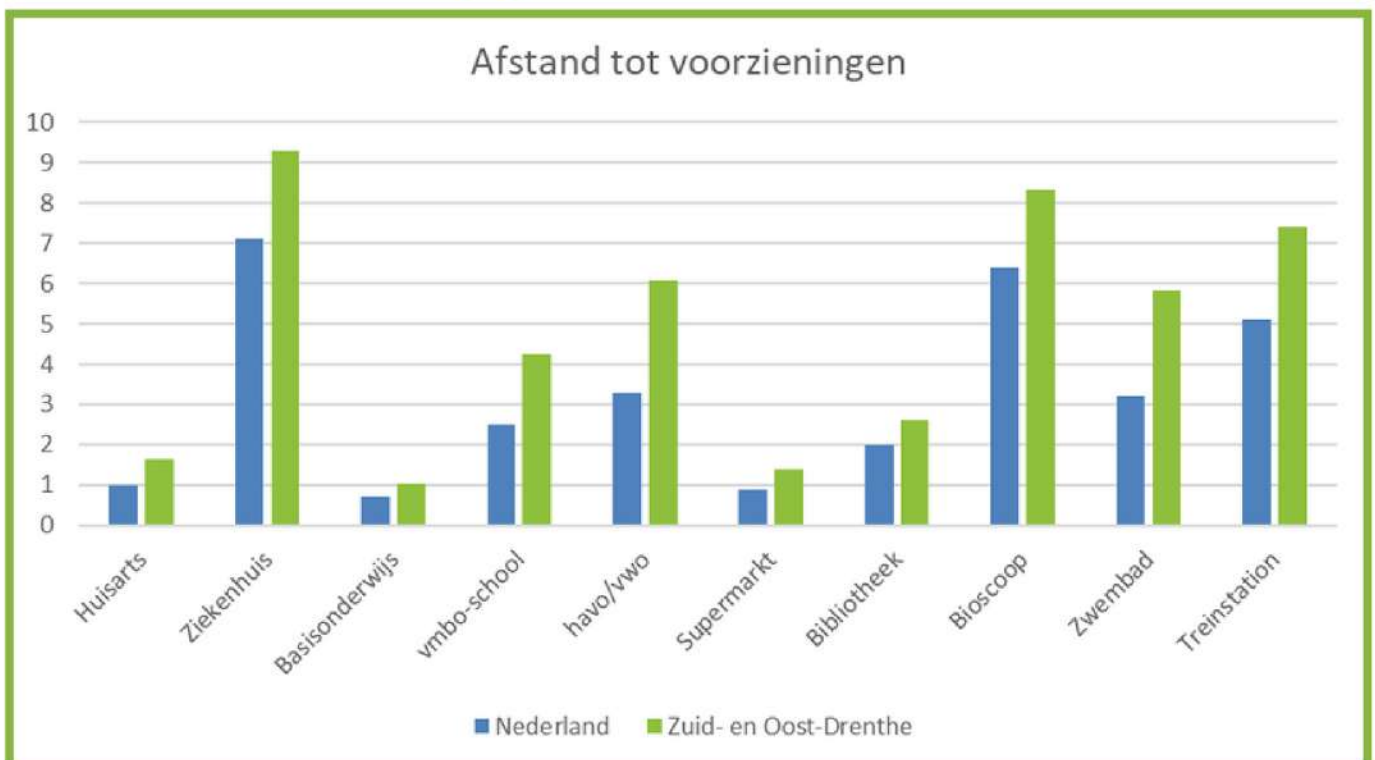
"In landelijke gebieden krijgen kinderen van ouders met een relatief laag inkomen veel vaker een onderadvies dan daarbuiten. In sommige gemeenten op het platteland krijgt bijna één op de drie kinderen van relatief arme ouders een lager schooladvies. Het verschil tussen stad en platteland is zelfs groter dan dat tussen inkomens." Bron: Trendbureau Drenthe.

In Zuid- en Oost-Drenthe is vooral de groep middelbaar geschoolden sterk vertegenwoordigd. Ook deze groep is in de economie van de toekomst hard nodig, maar daarvoor geldt wel een grote om-, op- en bijscholingsopgave omdat veel werk verandert en de beroepsopleiden in deze grote veranderingen mee moeten.

In bepaalde regio's kiezen ouders liever een school dichtbij, ook al sluit dat minder goed aan bij het adviesniveau van het kind. (Trendbureau Drenthe, Van basisschool naar voortgezet onderwijs In gesprek met onderwijs en ouders, 2018)

Marja (student HBO-V Flex): "Als ik deze studie heb gehaald, ben ik breder inzetbaar dan nu. Het vergroot mijn kansen op de arbeidsmarkt enorm."

"In Zuidoost Drenthe zien we een stapeling van sociaaleconomische problematiek; de inwoners zijn lager geschoold, vaker werkloos en minder positief over de eigen gezondheid." Bron: Monitor Brede Welvaart Drenthe

EEN GREEP UIT DE RESULTATEN EN BEHAALDE DOELEN VAN DE HUIDIGE REGIO DEAL ZUID- EN OOST-DRENTHE 2019-2023:

PROJECTEN

We hebben ruim 40 projecten opgezet, waarbij in quadruple helix-verband wordt samengewerkt.

VERBINDING ONDERWIJS

Mbo's, hbo en universiteit overleggen regelmatig met elkaar.

SIEC

SAMENWERKING

Aantoonbaar meer en nieuwe samenwerking tussen: onderwijs, zorg- en maatschappelijke instellingen, inwoners, bedrijven, regionale en Rijksoverheid.

INNOVATIE ECOSYSTEEM

Kennis en innovatie-ecosysteem met 8 nieuwe innovatieomgevingen: 3 op Jeugd & Techniek, 5 thematisch voor jongeren en volwassenen, van IT tot vrijetijdssector.

BEDRIJFSLEVEN

Ruim 300 bedrijven die verbonden zijn met de ecosystemen.

GRENSOVERSCHRIJDEND

5 grensoverschrijdende projecten met Duitsland: waaronder New Jobportunities 2.0: een nieuwe samenwerking met het UWV en de Duitse Arbeitsagenturen om niet-uitkeringsgerechtigden aan het werk te krijgen. Uit eerdere fasen gebleken succesvol met 80% uitstroom naar een betaalde baan en/of beroepsopleiding.

Waterstof Tinyhouse

DIGITALISERING

Meer dan 50 ondernemers in de vrijetijdssector hebben deelgenomen aan trainingen voor digitalisering in de vrijetijdssector.

INNOVATIENETWERK

Innovatienetwerk Zorg & Welzijn is opgericht, als vervolg op het HBO-V-project, om meer gekwalificeerd zorgpersoneel in de regio te houden.

EEN GREEP UIT DE RESULTATEN EN BEHAALDE DOELEN VAN DE HUIDIGE REGIO DEAL ZUID- EN OOST-DRENTHE 2019-2023:

TOEKOMSTBESTENDIG WONEN

In de regio zijn tien proeftuinprojecten gestart, waar samen met inwoners wordt gewerkt aan toekomstbestendig wonen. In deze proeftuinen zijn bijvoorbeeld wooncoaches en energiecoaches actief. Binnen de proeftuinen van de verschillende gemeenten zijn meerdere huishoudens in gesprek met ons over hoe ze hun woning kunnen verduurzamen.

MODELWONING

Er is een modelwoning en een inloopwoning gerealiseerd, om inwoners zelf te laten ervaren welke mogelijkheden er zijn voor een bepaald woningtype in een wijk.

VLIEGWIEL

We werken aan een uitvoeringsorganisatie voor de deelnemende overheden, met regionale menskracht. Zo werken we ook in de toekomst samen aan het verbeteren en verduurzamen van de woningvoorraad en benutten we het vliegwiel van deze Regio Deal.

Subsidie voor isolatie

VITALE TOEKOMST

Door gesprekken met verschillende verenigingen dorpsbelangen hebben we dorpen gevonden die willen werken aan een vitale toekomst voor iedereen in het dorp. Er zijn vijf dorpen gestart met een vervoltraject voor het dorp, aan de hand van de vijf sterren methodiek.

Proeftuinen

GIFT

Samenwerking met woningcorporatie en particulier bedrijf om particuliere woningeigenaren in gespikkeld bezit mee te nemen in verduurzaming. Gift in natura blijkt goed aan te slaan (66% score).

ISOLATIE SUBSIDIE

We hebben een subsidieregeling voor isolatiemaatregelen voor huiseigenaren met lage inkomens open gesteld, in samenwerking met provincie Drenthe. Deze regeling krijgt in onze regio een vervolg, waarmee we nog meer mensen op maat kunnen ondersteunen.

EEN GREEP UIT DE RESULTATEN EN BEHAALDE DOELEN VAN DE HUIDIGE REGIO DEAL ZUID- EN OOST-DRENTHE 2019-2023:

GECOMBINEERDE AANPAK

We werken samen met drie woningcorporaties in de regio, aan een gecombineerde aanpak voor verduurzamen en verbeteren van de sociale en particuliere woningen.

INSTRUMENTARIUM

Er is een eerste stap gezet in de inzet van een breed instrumentarium dat bereikbaar is voor huishoudens die de verduurzaming van hun woning niet zelf kunnen betalen.

KANSEN4KINDEREN

Met Kansen4Kinderen werken we met het basisonderwijs aan kansengelijkheid. Inmiddels doen 90 basisscholen mee. Het is zo succesvol dat onderwijskoepels elkaar hebben geënthousiasmeerd en het inmiddels is uitgerold in heel de provincie Drenthe

PREVENTIE

Samenwerking met huisartsen is verbeterd, waardoor in vroeg stadium kinderen en gezinnen worden ondersteund. Hierdoor wordt specialistische zorg deels voorkomen.

POSITIEVE GEZONDHEID

Meerdere gemeenten werken en leren samenwerken vanuit positieve gezondheid. Op integrale wijze worden gezinnen ondersteund en behouden inwoners meer hun eigen regie.

Huishoudens helpen met verduurzamen

HBO-V FLEX

Opzet en start van de HBO-V flexopleiding in Emmen. In samenwerking met 5 partijen: Treant, Icare, Anderzorg en Tangenborgh. In totaal zijn 88 studenten gestart, uit heel de regio. De eerste lichting is inmiddels afgestudeerd.

Kansen4kinderen

VOORKOMEN VAN SCHULDEN

Samenwerking met GKB, welzijn en gemeente, waardoor schuldensituaties minder vaak uit de hand lopen of voorkomen worden.

EEN GREEP UIT DE RESULTATEN EN BEHAALDE DOELEN VAN DE HUIDIGE REGIO DEAL ZUID- EN OOST-DRENTHE 2019-2023:

PREVENTIE JEUGDHULP

Jeugdhulp gewoon dichtbij in Hardenberg, een project waar in het voortgezet onderwijs kinderen eerder worden ondersteund zodat de stap naar jeugdhulp niet meer nodig is.

KINDEREN EERST

Kinderen eerst in Aa en Hunze, een project waar twee huisartsenpraktijken nauw samenwerken met schoolmaatschappelijk werk, sociaal werkers, een gezinscoach en een orthopedagoog, zodat kinderen sneller de juiste hulp krijgen.

Kinderen Eerst

INGETRATED CARE

Integrated Care in Emmen, een project waarbij vaste onderwijscoaches en gezinscoaches op basisscholen beschikbaar zijn die vanuit een integrale kijk op opvoeden en onderwijs werken.

GENERATIONELE ARMOEDE

Gezinscoaches helpen armoede doorbreken. Inmiddels zijn 10 gezinnen uit de regio intensief begeleid.

Vroegsignalering

VROEGSIGNALERING

Vroegsignalering van schulden is het in een vroeg stadium in beeld brengen van mensen met financiële problemen. Gemeente Borger-Odoorn en gemeente Aa en Hunze zijn gaan samenwerken. Krachtenbundeling levert een groot lerend vermogen op.

ZORG DICHTERBIJ

Steunouders & (na)schoolse activiteiten in Expeditie de Monden. Een steunouder is een vrijwilliger die kinderen en hun ouders bijstaat in het dagelijks leven en waar het kind wekelijks terecht kan. Daarnaast worden kinderen door activiteiten ook echt gemotiveerd zich niet te laten belemmeren.

Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe

Deze aanvraag wordt onderschreven door:

Dit aanbod voor een Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe is door onderstaande partijen samengesteld op basis van de huidige samenwerking in de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe, andere lopende programma's en samenwerking waaronder woningcorporaties, zorginstellingen, kennis- en onderwijsinstellingen, vertegenwoordiging van het bedrijfsleven en inwoners.

